HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

סמרים. יש נוהגין הרבה: **עירינא.** סל: **כמה כי פני נווזא.** כמה מלוי בזוז אחד: **כר המוריים ושדה לימתן** וכיש לל ליעקב כולם בהר הבית המפלגו: **שקילו ניש.** מקום מיוחד: **יום יורעאל.** יום כניסיהון מתרגמינן וקרי ליה יום כיליהת בדמשים: **יש בגירה.** שהוכרל שבזה נתרבה בשעת שחיטה לילו הוליעוהו: **שם נפיש.** לים בעל הבית יקחנו לכל בני בימו ואין לריך לעמן: **על ידי.** בשביל. שבנו ובתו הקטנים עליו לתוכן הלכך אין מדעתן דהיינו בשמחת כלמוקי לקמן אין שלח מדעתן לאמרי לא מחין יכולין למחות וכן עבדו ושפחתו הכנענים על כרחם ימכרו לאחרין לסמוכין עליו לאכל שפחתו העברית לף על גב דלא משכחת לה שלא בקטנה דהא יוצאה בסימנין כיון דאין עליו לתוכה יכולה למחות: **ס"ג פניא לידך לא ישחוט אדם לא על ידי בנו ובתו הגדולים ולא על ידי עבדו ושפחתו העבריים ולא על ידי אשתו אלא מדעתן ולא על ידי בנו ובתו הקטנים שהוא מצוי בידם ואין לו אחריות עליהם. ס"ג לאפוקי היכא דאמור לא.** אין אנו רואין שהוא מכר להם אלא לשחוט בשבילו: **דקפדי אהדדי.** שני הבעלים ואין רואין ליהנות זה מזה הלכך אפילו נתרלה האחד שיאכל העבד משלו אין מניהו רואה שיהנה חלקו משל חבירו: **למשנה לחשוב.** קודם שחזרו ס"ה לא יאכל משל עלמו אפילו משל חלקו שהוא מכר לו: **ממכר אחרונה.** הואיל ויליהן לשחיטו הרי הוא כבן חורין ואוכל משל עלמו:

שמעת מינה יש ברירה. הכא לא שייך מאי רואה בשעת שחיטה דבשלמא לעיל משמעינן דאי לא ברירה בשעת שחיטה אינה אוכלת כלל ע"ג דס"ד דבשר בשעה גרירה טפי אבל הכא אם רואה בשעת שחיטה מאי קמ"ל: **שה לבית מ"מ.** פי' משום דשה נניח לאו דומיא דשחיטה והכי אית ליה לר"ז גופיה בפרק אין בין המודר (נדרים דף לו.) ואם תאמר והיאך מתכיל פסח שלא למנויו נהי דקטן אוכל נבילות אין ב"ד מנווין להפריטו לפסוח לו בידים אבור כלאמר בפ' מרס (יבמות דף קיז.) ואור"י דאסם ילפינן מלא מתכלוס ולא אסור שלא דומיא דשרלים ונבילות אבל כה"ג לאיכא תנוך מנוה אחי:

על ידי בנו ובתו הקטנים. בפ"ק דב"מ (דף יב:) גבי מציאה איכא למאן דאמר קטן ממש שלא גדול ומסוך על שלחן אביו זהו קטן שכא ע"כ קטן ממש ומלאמרי' אין מדעתו אין שלא מדעתו ושלא מדעתו אמרינן בסמוך היינו לאמרי לא ונדולים פסיטא דים בידם למתות אפי' סמוכין על שלחן אביהן: **ובולן ששחטו בו'.** קס"ל אפי' סתמא אין לשחטו אין לך מיאוי גדול מזה כלאמרינן בסמוך: **מתניתין בדקפדי אהדדי.** אין לפ' לקפדי שאין כל אחד רולה להנהות אם חבירו ולכך אפילו חלקו לא יאכל לאי אפשר שלא יהנה גם חלק חבירו ס"כ כל אחד שלחטו עליו וכי משחט הוא שבור אינהו חלקו משלו ולא יהנה חלק חבירו דסתמא מיירי כשאחט עליו רבו דומיא דריש יתום שאחטו עליו כו' ועוד דמי אחיו עבד אמאי לא יאכל משל עלמו אף למשנה לאחרונה דלעיל ואי להכא אף חלק רבו כדי לנאת אי חובה לכך נראה בפי' הקונטרס דקפדי שכל אחד אינו רואה שיהנה חלקו משל חבירו [ב] ושחטו אף על חלק חבירו ושבור שחבירו אינו מקפיד אם יאכל חלקו משלו ולכך חניא עבד לא יאכל למשנה לאחרונה אף משל עלמו: [ג] **לישא שפחה אינו יבול.** ואם תאמר [ד] ולימי עבד לבעי ורבו (בראשית ט) וילחק לאו דלא יהיה קדש (בבראשית כג) ו"ל משום דילה לליכא עבד [ד] לאפשר לה בעבד ועוד [ה] דבמלמת ניחא מיעקר לאו ולא מיקיים עבד אלא בהולאת זרע [ו] ות"ת וימכור עלמו בעבד עברי ויהיה מותר בשפחה ו"ל בזמן שאין היובל נוהג דאז נמי אינו נוהג עבד עברי [ז] ועוד אומר ר"י [ח] לאסור למכור עלמו בעבד עברי כלאמרי' בפ"ק דקדושין (דף כב:) ות"ת יש אלים שפחה ואליה את חורין ו"ל לאמי לא עבדות ומשמש בגד חירות ואם תאמר ויש ממזרת דממזר מותר בשפחה לבפרק החומר (שם דף סט.) אמר רבי טרפון יכולים ממזרים ליטהר כילד ממזר ועבד עברי כלאמרי' בפ"ק דקדושין (דף כב:) ות"ת יש אלים שפחה ואליה את חורין ו"ל לאמי לא עבדות ומשמש בגד קדושין תופסין אמי לא תניא עבד לא יאכל משל רבו וכו': משל רבו הוא דלא יאכל אבל משל עלמו יאכל והא תניא לא יאכל לא משלו ולא משל רבו לא קשיא כאן בכמשנה ראשונה כאן בכמשנה אחרונה דתנן [ט] מי שחציו עבד וחציו בן חורין עובד את רבו יום אחד ואת עלמו יום אחד דברי בית הלל בית שמאי אומרים תקנתם

תמרים ויעסקו בתורה [ו] עולא איקלע לפומבדיתא קריבו ליה טירינא דתמרי אמר להו כמה כי הני בזוזא אמרו ליה תלת בזוזא אמר מלא צנא דדובשא בזוזא ובבלאי לא עסקי באורייתא בליליא צערוהו אמר מלא צנא סמא דמותא בזוזא בבבל ובבלאי עסקי באורייתא ואמר ר' אלעזר מאי דכתיב [1] והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלהי יעקב וגו' אלהי יעקב ולא אלהי אברהם ויצחק אלא לא כאברהם שכתוב בו הר שנאמר [2] אשר יאמר היום בהר ה' יראה ולא [3] כיצחק שכתוב בו שדה שנאמר [3] ויצא יצחק לשוח בשדה אלא ביעקב שקראו בית שנאמר [4] ויקרא את שם המקום ההוא בית אל א"ר יוחנן גדול קבוץ גליות כיום שנבראו בו שמים וארץ שנאמר [5] ונקבצו בני יהודה ובני ישראל יחדו ושמו להם ראש אחד ועלו מן הארץ כי גדול יום יזרעאל וכתיב [6] ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד: יתום ששחטו עליו אפוטרופסין וכו': שמעת מינה [ג] יש ברירה א"ר זירא [7] שה לבית מ"מ ת"ר שה לבית [א] מלמד שאדם מביא ושוחט על ידי בנו ובתו הקטנים ועל ידי עבדו ושפחתו הכנענים בין מדעתן בין שלא מדעתן אבל אינו שוחט על ידי בנו ובתו הגדולים ועל ידי עבדו ושפחתו העבריים ועל יד אשתו אלא מדעתן תניא אידך [7] לא ישחוט אדם לא על ידי בנו ובתו הגדולים ועל ידי עבדו ושפחתו העבריים ועל יד אשתו אלא מדעתן אבל שוחט הוא על ידי בנו ובתו הקטנים ועל ידי עבדו ושפחתו הכנענים בין מדעתן ובין שלא מדעתן [ב] ובולן ששחטו ושחט רבן עליהן יוצאין בשל רבן ואין יוצאין בשל עלמן חוץ מן האשה שיכולה למחות

מאי שנא אשה אמר רבא אשה וכל דדמי לה הא גופא קשיא אמרת חוץ מן האשה שיכולה למחות טעמא דמחי הא לא מחי נפקא בשל בעלה והא קתני רישא ולא על ידי אשתו אלא מדעתן הא סתמא לא נפקא [ג] מאי אלא מדעתן לאו דאמרי אין אלא בסתמא לאפוקי היכא דאמור לא והא כולם ששחטו ושחט רבן עליהן יוצאין בשל רבן דבסתמא וקתני חוץ מן האשה מפני שיכולה למחות אמר רבא [ד] כיון ששחטו אין לך מיחוי גדול מזה: עבד של שני שותפין וכו': רמי ליה רב עינא סבא לר"נ תנן עבד של שני שותפין לא יאכל משל שניהן והתניא רצה מזה אוכל רצה מזה אוכל א"ל [ה] עינא סבא ואמרי לה [ו] פתיא אוכמא מיני ומינך תסתיים שמעתתא [ח] מתניתין בדקפדי אהדדי ברייתא דלא קפדי אהדדי: מי שחציו עבד וחציו בן חורין לא יאכל משל רבו וכו': משל רבו הוא דלא יאכל אבל משל עלמו יאכל והא תניא לא יאכל לא משלו ולא משל רבו לא קשיא כאן במשנה ראשונה כאן במשנה אחרונה דתנן [ט] מי שחציו עבד וחציו בן חורין לא יאכל משל רבו אלא כיעקב שקראו בית שנאמר [4] ויקרא את שם המקום ההוא בית אל א"ר יוחנן גדול קבוץ גליות כיום שנבראו בו שמים וארץ שנאמר [5] ונקבצו בני יהודה ובני ישראל יחדו ושמו להם ראש אחד ועלו מן הארץ כי גדול יום יזרעאל וכתיב [6] ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד: יתום ששחטו עליו אפוטרופסין וכו': שמעת מינה [ג] יש ברירה א"ר זירא [7] שה לבית מ"מ ת"ר שה לבית [א] מלמד שאדם מביא ושוחט על ידי בנו ובתו הקטנים ועל ידי עבדו ושפחתו הכנענים בין שלא מדעתן אבל אינו שוחט על ידי בנו ובתו הגדולים ועל ידי עבדו ושפחתו העבריים ועל יד אשתו אלא מדעתן תניא אידך [7] לא ישחוט אדם לא על ידי בנו ובתו הגדולים ועל ידי עבדו ושפחתו העבריים ועל יד אשתו אלא מדעתן אבל שוחט הוא על ידי בנו ובתו הקטנים ועל ידי עבדו ושפחתו הכנענים בין מדעתן ובין שלא מדעתן [ב] ובולן ששחטו ושחט רבן עליהן יוצאין בשל רבן ואין יוצאין בשל עלמן חוץ מן האשה שיכולה למחות

תקנתם

נושא שפחה ומותר נמי בגד מיכות דמרובי וממזרי מותרים לבא זה בזה ו"ל מי חניא עבד קדושין תופסין אמי לא עבדות ומשמש בגד לבא אים ואי לא לא תפסי אם כן בעילתו בעילת זנות ובהשולה (גיטין מג.) מספקא ליה אי תפסי אי לא ועוד אומר"ת דאין [ט] תקנה להרבות ממזרין ואם תאמר שנוטר מאיסור ללא תפסי קדושין ולכך מותר בגלוי ללא יהיה קדש [ו] והא לאמרינן בים מותרות (יבמות דף פה:) דממזרת ונתינה מרגלא ליה [ג] לפי שיכול להכשיר זרעו שיבא בנו שפחה ואף על גב דאמרין אסור בשפחה אמי גברת לא אכפת ליה באיסור להא קא נסיב נתינה:

כופין

כופין את רבו ועושין אותו בן חורין כו', [יאכל] משל עצמו כי כבן חורין הוא.

(א) תוס' ד"ה ניחא ומו' ועוד תוכ"ת למין זו תקנה: (ב) בא"ד מרגלא ליה לישראל לפי שיכול:

א. בעל הבית זה שוטה הוא שיהא סבור... כך הוסיפו בתוס' שלכן. ב. שהוא רוצה לעשות מצוה. שם. ג. אמאי כופין. תוס' ב"ב יג. ד"ה כופין. ד. בתוס' גיטין מג. ד"ה ליפא מוסיף. ואפי' מיפקדא אפשר לה בביוצא בה. ועי' מהכ"פ. ה. דבעידנא דמיעקר לאו לא מקיים עשה. תוס' ב"ב שם. ו. דחזיא להתעבר. תוס' גיטין שם. ז. דאפי' בזמן שהיובל נוהג אין זו תקנה. תוס' שלכן. ח. והא דאסור נתין בשפחה טפי מממזר אע"ג דשניהם פסולי קהל וכו' משום. תוס' גיטין שם. ט. [אבל] נתינה אסור בצד עבדות דלאו קדש ועומד הוא אע"ג דמותר בממזרת משום דלא מיקרי קהל מההר בלאו דלא יהיה קדש. תוס' מגיהה ב: ד"ה ליפא.

אמר ר' אלעזר מאי דכתיב והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' ואל בית אלהי יעקב ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו כי מציון תצא תורה וגו'. **מתני' יתום ששחטו עליו** אפוטרופין יאכל ממקום שרוצה, ש"מ יש ברירה. אמר ר' זירא שה לבית מכל מקום. בין מדעתו בין בעל כרחו. **תניא נמי הכי שה לבית,** מלמד שאדם שוחט על ידי בנו ובתו הקטנים ועל [ידי] עבדו ושפחתו הכנענים בין מדעתן בין שלא מדעתן. וכלן ששחטו ושחט רבן עליהן יוצאין בשל רבן מן האשה. ואוקימנה חוץ מן האשה וכל (רבותה) [דכוותה] שיכולין למחות. והאשה כיון ששחטה לעצמה, אע"פ שלא מיחת בפירוש, שחיטתה לעצמה אין לך מיחוי גדול מזה. **עבד של שני שותפין,** אם אלו השותפין קפדי אהדדי שלא ישמש לזה יותר מזה. וכן במוזנות קפדי שלא יאכילנו אלא כדי חלקו בלבד לא יאכל משל שניהם, ומתני' דקפדי אהדדי. ברייתא דקתני יאכל ממי שהוא רוצה, בשותפין דלא קפדי אהדדי. מי שחציו עבד וחציו בן חורין, במשנה ראשונה דתני עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד, לא יאכל לא משלו ולא משל רבו. אבל במשנה אחרונה דקתני